

alle be-
Boer.
wij tot
in het
Dit werd
e op een

mer van
aals een-
gadering
r:
het be-
ellen zijn

uitspre-
voort-
van Ten

enwoordi-
lid van
mdat vol-
stemming
an Eenig-
is grond-
2)

t volgens
rgadering
ledenver-
luidende:
werd door
ezegd:

niet met
reformeerd
ft het
t prijs:
n geboden
gebracht".
ns met dit
elijk leven
s het getij
er B. wil
eze lieden.
ls Woord:

dat hij het
verklaar-
Hamminga

school is
van gan-
ging. Het
onze kerk
t, omdat u
volgens de
de uitspra-
jd zijn met

A., B. en
zij het ad-
niet wilden
de advie-
os naast u
gewerkt tot

ven bij be-
lter in een
j.l. op het
van de hee-
gen — mer-
dnekkigheid
menwerking
de meerder-
17 van de
den.

umenten ter
menwerking.
Hamminga,
de hand ge-
op, dat het
niet in ge-
Vereeniging
vendien, dat
instemming
ate synodes.
eden die de
belijdenisuit-
hun grond-
de kerk de
ming met de
ve deze For-
alvereeniging,
in het voor-
moedelijk de
laten wach-
de Formulie-

vrijgemaakte
verdiend.
ij boven heb-
i, wezen onze
verteenwoor-
verantwoorde-
deren.

Daarna echter stelden zij voor, dat de Schoolvereeniging zich niet zou uitspreken over de vraag, welke kerk de wettige voortzetting is van de ongedeelde Geref. Kerk van Ten Boer.

De formulering van de statuten der Vereeniging maakte het noodzakelijk over dit punt met een bepaald voorstel te komen. Zonder meer kon men hieraan niet voorbijgaan, daar in de Vereeniging hierover verschil van meening heerscht.

Maar heeft men ook beseft, dat het voorstel over deze vraag geen uitspraak te doen, onvermijdelijk ten gevolge had, dat ook de grondslag der Drie Formulieren werd losgelaten?

Wanneer alle leden der Vereeniging nog stonden op den ouden grondslag, dan was de vraag over de wettigheid der Geref. Kerk te Ten Boer nooit aan de orde gesteld.

Het belijden van de Drie Formulieren in eenzelfde zin móet tengevolge hebben, dat men eenzelfde Avondmaalstafel heeft. Daarom zou men de t h a n s b e s t a n d e situatie in de schoolvereeniging o.l. juist hebben gekarakteriseerd door te c o n s t a t e e r e n, dat er leden van deze schoolvereeniging zijn, die de Drie Formulieren zeggen te belijden, gebonden door de Leer- en Tuchtbesluiten van 1942-'46; en dat, wanneer deze leden op grond van hun meerderheidspositie ook in de Schoolvereeniging den grondslag alleen naar deze Besluiten „i n t e r p r e t e r e n", daarmede DOOR HEN de scheur werd verder getrokken.

En we gelooven, dat de vrijgemaakte leden dit ook erkennen, daar een van hen aan het einde der vergadering de getrokken scheur heel duidelijk aanwees. We lezen n.l. in het verslag:

„Tenslotte ging hij nog nader in op de vraag, waarom wij, terwijl wij samenwerking begeeren op schoolgebied, niet aan één Avondmaalstafel kunnen zitten en zei daarbij o.a.:

„Wat wij krachtens Gods Woord aangaande doop en verbond belijden en altijd beleiden hebben, is door Uw synodes veroordeeld. Deze zijn er zelfs niet voor teruggedeeind om trouwe ambtsdragers te schorsen".

Keeren we nu tot de Amersfoortsche conclusies terug, dan zal het gebeurde te Ten Boer ons leeren, dat deze, al zijn ze opgesteld in een z.g.n. interkerkelijke conferentie, z.g.n. interkerkelijke samenwerking in een school bij voorbaat onmogelijk maken.

Wanneer de Kerk, zoals is uitgesproken, een roeping heeft ten opzichte van de school, niet slechts vanwege „het toezicht op leer en leven harer leden", maar ook „wijl haar de verkondiging van het Woord Gods is toebetrouwd", en daaruit voortvloeit, „dat de Kerk heeft toe te zien, dat het onderwijs beantwoordt aan den norm van het Woord Gods o v e r e e n k o m s t i g h a a r b e l i j d e n i s", dan zijn alleen kerkelijke scholen denkbaar.

En weer moeten we constateeren, dat deze zóó geredigeerde uitspraak aangaande „de Kerk" eigenlijk alleen aanvaardbaar is voor een lid van de Ned. Herv. Kerk, omdat dan de belijdenis reeds in de kerk niet leidt tot uitsluiting van andersgezinden. Al blijft het verbijsterend, dat men in een toch vermoedelijk weloverwogen conclusie uitspreekt, dat de kerk de roeping heeft toe te zien op leer en leven van haar leden, en desondanks een kerkgemeenschap onderhoudt, waarin zulk een toezicht volkomen onbestaanbaar is. Welke waarde heeft een dergelijke conclusie voorts voor anderen, die haar uitspreken samen met zoodanigen?

Kampen.

H. M. MULDER.

BOEKBESPREKING

„De Bijbel, behandeld voor jonge mensen, door Wolf Meesters, met platen van Isings. — Kampen, Uitg. Mij. J. H. Kok N.V., en Groningen, J. B. Wolters, Uitg. Mij.

Met groote belangstelling kondigen we de verschijning van dezen bijbel voor jonge mensen aan; één aflevering ligt reeds voor ons.

Een bijbel voor jongelieden — het is een hachelijke onderneming. Hachelijk, insoverre de verteller de zware taak aanvaardt moet, niet van den bijbel af te voeren, doch naar hem terug te leiden. Laat men niet zeggen dat 't weer vertellen van wat de Schrift zelf al verhaald heeft zinloos is; even noodig en goed als 't vertellen op school (en elders) kan zijn, even goed en noodig kan 't hier zijn, vooral als men, zóó vertelt, dat ook andere vertellers worden geïnstrueerd.

Wolf Meesters, bekend schrijver, heeft in deze uitgave zich geen kleine kinderen, doch jongelui van „rijperen leeftijd" gezocht. Hij heeft er verstand van, met hen om te gaan. Zijn taal, fijn als altijd, weet details uit archeologisch onderzoek en van geografische plaatsbeschrijving zóó bij de situatietekening te verwerken, dat het verhaal nergens betoogend of docerend of „toelichtend" wordt, en toch steeds het beeld in zijn beschrijving er door wordt verscherpt.

Bovendien vergeet hij nergens de confessionele trouw te bewijzen; de verteller is — natuurlijk — nimmer „neutraal", en ook nergens psychologisch-moraliseerend, doch heeft Schrift met Schrift vergeleken, eer hij van wal stak. Als directe studieboeken buiten beschouwing gelaten blijven, kunnen wij dezen „jeugdbijbel" het beste noemen van wat wij in dit genre kennen. Want er ligt veel studie in verwerkt.

Bijzondere aandacht is ook te vragen voor het plaatwerk. De H.H. prof. dr J. H. de Groot (thans overleden) en prof. dr Th. C. Vriezen, hebben hun hulp verleend bij de verzameling der archeologische gegevens, die voor een boek als dit onmisbaar zijn, niet alleen voor den tekst, doch ook voor het plaatwerk. Waardevol is bij de platen een toelichtende tekst, die op zulke archeologische details den nadruk legt en het daarna bestudeeren van een plaat meestal tot een leerzaam genot doet worden. De pen van den heer Isings heeft ditmaal wel zeer bijzonder haar fijnheid in dienst gesteld van den „wetenschappelijk" ernst, die ook vroeger typeerend was voor zijn werk.

We zijn voor dit werk bijzonder dankbaar en hopen bij de ontvangst van latere afleveringen erop terug te komen. Papier en lettertype onberispelijk. K. S.

Amice frater.

Het was Burke, die eens deze omschrijving gaf van de Reformatie, dat zij is een zich afkeeren van den verkeerden, een zich toekeeren naar den goeden weg. Dus een bekeering.

Die omschrijving is zeker niet kwaad.

Wij mogen echter nooit vergeten, dat zulk een bekeering niet zoo gemakkelijk is. Menigmaal verzet zich daartegen wat in ons is. En wat buiten ons is. Zij eischt van ons menigmaal zware offers; zij ontnemt ons, wat wij leerden liefkozen, zij doet zich tegen ons keeren, met wie wij langen tijd hartelijk samenwerkten, zelfs die wij liefhadden.

De Schrift vertelt ons dat allemaal heel duidelijk. De historie weet er van te verhalen.

Onze rust, die wij beminnen, is er mee gemoeid. Zelfs soms onze positie, zelfs soms ons leven.

Nu weten wij, als wij voor zulke beslissing worden geplaatst, en wanneer wij van harte gehoorzaam wenschen te zijn aan het Woord des Heeren, zeer wel, wat wij behoorden te doen. Maar wij denken dan aan de consequenties en — het is buitengemeen mensche-lijk — wij aarzelen. Wij stellen uit, wij gaan ons bezinnen. Die bezinning staat dan tegenover de bekeering. En zij heeft haar voordeelen. Wij blijven, wie wij zijn; wij houden wat wij hebben; wij worden door menschen niet lastig gevallen, maar zelfs geprezen, en wij zijn ernstig.

Bekeering is dan zoo radicaal, zoo plotseling, zoo onbekoort in veler schatting, zoo de dingen, die wij waardeerden, stukbrekend. Bezinning daarentegen toont onzen ernst. Wij zijn met de dingen maar zoo niet klaar, zooals andere menschen.

Wij gaan zwaar beladen onder allerlei problemen, zijn dus met recht bezwaard, wat zeker nog iets anders is dan vrijgemaakt in den weg der gehoorzame Reformatie.

Wij vinden keurige uitvluchten, beramen fijn uitgesponnen wetenschappelijke systemen, kortom, onze vindingrijkdom stijgt met het toch ook steeds aanwezig — laat ik nu ook eens zeggen — stil besef in het „onderbewuste", dat de zaak bij ons toch niet in orde is. Het menschenhart is arglistig meer dan eenig ding. Nu past het niet, dat men ons dan zou verwijten, dat wij niet ter goeder trouw zijn. Natuurlijk zijn wij dat.

Saulus was het ook toen hij de gemeente vervolgde. Zelfs — en daarop wees Groen van Prinsterer telkens weer — de mannen der Revolutie van 1789 waren dit: Robespierre en St. Just. Van Robespierre zei de graaf de Mirabeau: die man is gevaarlijk, hij meent wat hij zegt.

Maar wat zegt dat voor de rechte waardschatting van ons werk, dat dan tegen de aan Schrift en belijdenis gehoorzame Reformatie ingaat, en er meer kwaad aan doet dan haar meest verwoede bestrijders in zekere „Strijdende kerk" maar eenigszins vermogen?

Ter goeder trouw zijn zeker ook de mannen, die thans de leiding voeren der antirevolutionaire partij. Maar dit neemt niet weg, dat wij, als wij die partij waarlijk liefhebben, hun moeten zeggen, dat zij op den verkeerden weg zijn. En met hen diegenen, die hen daarin met applaus begroeten en hen volgen.

Ook voor ons politieke leven is de bekeering noodig. Daar is wel bezinning, en ditmaal is de roep daartoe niet zonder waarde. Want men roept oud en jong, inzonderheid jong op tot studie; bestudeering der werken en daden van Groen van Prinsterer en dr. Kuyper. Uitmendend, als men het dan ook maar doet, en goed doet.

Niemand zal het mij dus ten kwade mogen duiden, dat ik die studie gaarne steun.

Ik wil daartoe op een paar buitengemeen belangrijke geschriften van Groen wijzen, die blijkbaar zelfs

door de leiding der partij niet werden bestudeerd en die toch voor de situatie, waarin wij nu verkeeren, ons allen van groot nut kunnen zijn.

Allereerst noem ik Groens geschrift ter verdediging der Afcheiding, vooral, omdat hij in dat geschrift op den voorgrond plaatst wat men thans op den achtergrond wil schuiven, n.l. de kerkelijke kwestie. En, heeft Groen eens geschreven: wie weten wil, wie ik ben, bestudeer ook de werken, die ik in de Fransche taal schreef, dan mag ik dus verwijzen naar een geschrift, welks titel reeds sommige antirevolutionaire voormannen hevig kan doen schrikken. Want die titel is: Le parti antirevolutionnaire et confessionnel dans l'Eglise réformée des Pays-Bas.

Dus de antirevolutionaire en confessionele partij in de gereformeerde kerk van Nederland.

In het woord vooraf merkt Groen trouwens op, dat hij zich richt tot de vrienden in het buitenland, om hen eenige inlichtingen te geven omtrent de actuele situatie van die kerk der reformatie ten onzent en meer speciaal over de beginselen en daden van de partij, waartoe hij de eer heeft te behoren, en die men noemt met den naam „parti confessionnel", de partij der belijdenis; ook wel, zegt hij, antirevolutionaire en orthodoxe partij.

De antirevolutionaire partij is dus de partij der Reformatie met haar belijdenis, de belijdenis van Dordt; naar Groen nader aanduidt, de drie formulieren van eenigheid; die belijdenis, die het volle Woord Gods erkent als de eenige bron der waarheid en het uitspreekt, dat de verkondiging van dat Woord is toebetrouwd aan de ware kerk. Van die belijdenis en van het door die kerk voor haar beleiden recht, daarvan spreekt Groen en dat is het fundament ook van de politieke partij.

Gij ziet dus wel, dat het er niet al te best voorstaat voor die leiders der jonge antirevolutionairen, die onder goedkeuring van de huidige partijleiding verklaren: wel het Woord Gods, geen verwijzing naar de belijdenis.

Ja, ik hoop van harte, dat zij weer Groen en Kuyper gaan bestudeeren, al zal hun dit moeite kosten. Wie Groen en Kuyper willen leeren verstaan zullen hard moeten werken. Met 'n aanbeveling: studeer en daarna applaus, is het niet gedaan. En wie dan opwekt tot studie, toone, dat hij zelf daarin met veel ernst is voorgegaan.

Het is dadelijk zeer opmerkelijk, dat het geschil 't welk er rees tusschen de leiding der partij en vele leden der van een uiterst gevaarlijke hiërarchie vrijgemaakte kerken, tot kern heeft de kerk. De laatsten zeggen: wij zouden hierover wel willen spreken, de eerste: niets daarvan. Wat in de kerk geschiedt, dat staat buiten de politiek. Wij zijn de antirevolutionaire partij en meer niet. Dat andere stuk, dat Groen er aan toevoegt, of er aan laat voorafgaan, sneden wij af. En dan: vrienden, bestudeer toch Groen.

Ja, ook het verschil van meening, dat openbaar werd tusschen de vrijgemaakten zelf bewijst weer opnieuw het juist inzicht van Groen, die van oordeel was, dat het eerste en voornaamste politiek probleem is en blijft: de kerk.

En wie de historie kent zal dit niet kunnen weer spreken. Het gaat in den strijd der eeuwen, den kamp tusschen den Christus der Schriften en den Satan en zijn rijk ten principale altijd weer om de kerk.

Als die kerk bederft, zinkt heel het leven in.

Als zij getrouw is aan haar Koning, zegen zij gansch het leven. Want de kerk is de door Christus vergaderde geloovigen en hun zaad, en haar is toebetrouwd de verkondiging van het Woord des levens, de bediening der sacramenten, en de sleutelen des hemelrijks, haar zuivere tucht.

En als men onzen vaders vroeg: waar is die kerk, dan stonden zij heelemaal niet voor een „probleem". Niet omdat er toen niet vele seeten waren, die zich met den naam kerk bedekten — zij constateerden dat zelf in artikel 29 der belijdenis — maar omdat de ken tekenen der ware en der valsche kerk duidelijk zichtbaar zijn.

Zij zeiden niet, zooals velen in onze dagen, dat een ware kerk dáár is waar ook nog wel geloovigen zijn, omdat zij ook wel wisten, dat een kind van God soms heel ver kan afdwalen. Dat doet de Schrift ons zien. De kerk was in Abrahams tent, maar Lot, die toch een rechtvaardige wordt genoemd, koos een huis in Sodom.

Alleen de ware kerk kan het leven ten zegen zijn.

Als zij afdwaalt, wordt zij echter een groot gevaar. En dat kon Groen uit de historie toonen, want welk een rampen heeft de overmoed van een mensch, die zich den plaatsvervanger van Christus op aarde durft te noemen over de wereld der Christenheid gebracht.

Zelfs de Roomsche overheden waren bang voor die hiërarchie. Waarom Tocquville durfde beweren, dat de revolutionairen in 1789 eigenlijk niet zoozeer tegen de religie vochten, als wel tegen de Roomsche hiërarchie. Hij vergiste zich daarin, wat duidelijk hieruit blijkt, dat, als het om de ware kerk der Reformatie ging, pausen en vorsten weer wedijveren in haat en vervolging.

In den grond der zaak gaat de strijd van de valsche kerk en den valschen staat steeds weer tegen de ware kerk van Christus, de kerk der Reformatie. Dat is de kerk, aan wie altijd weer door haar Koning de genade wordt gegeven zich af te keeren van den kwaden, zich heen te keeren tot den goeden weg. Dat is de volle gehoorzaamheid aan Zijn Woord.